

Публикуван номер	:	C-16/24
Номер на доказателството	:	1
Регистрационен номер	:	1279350
Дата на подаване	:	11/01/2024
Дата на вписване в регистъра	:	12/01/2024
Вид на доказателството	:	Преюдициално запитване

	:	Доказателство
Номер на подаване чрез e-Curia	:	DC199528
Номер на файл	:	1
Подател	:	Ivo Hinov (J357324) Bulgarie

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

№ 98

гр. София, 11.01.2024 г.

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, НО 16 СЪСТАВ, в закрито заседание на единадесети януари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Иво Юр. Хинов

като разгледа докладваното от Иво Юр. Хинов Наказателно дело от общ характер № 20221100203038 по описа за 2022 година

1. Запитващата юрисдикция е изправена пред ситуация, при която административният ръководител на съда е ангажирал дисциплинарната отговорност относно постановен съдебен акт, целящ да бъде извършена преценка на собствената компетентност да разгледа едно наказателно дело (компетентност от гледна точка на принципа на случайния подбор на делата).

2. Административният ръководител счита, че той единствено има правомощието да направи тази преценка. Обратното, запитващата юрисдикция счита, че се касае за съдебно правомощие, което е част от общите правомощия да разгледа и реши определено дело.

3. Поради което възниква въпросът дали запитващата юрисдикция следва да се съобрази с това становище на административния ръководител, като приеме, че в действителност няма компетентност по решаването на този въпрос. Това означава, че следва да изпрати делото на административния ръководител той да извърши тази преценка.

4. На второ място възниква въпросът и дали извършените до този момент от запитващата юрисдикция действия, насочени към преценка на собствената компетентност, действително представляват дисциплинарно нарушение и поради това са основание за самоотвод – доколкото, с уронване на престижа на правосъдието чрез извършване на съдебни действия по конкретно дело, съответният съдия не може да продължи да го разглежда.

5. Това обуславя необходимостта от отправяне на преюдициално запитване

Преюдициален въпрос

Съответно ли е на чл. 19 ал. 2 ДЕС и чл. 47 от Хартата такова тълкуване на национален закон, установяващ като принцип в правораздаването случайния подбор между съдиите, за да се определи кой от тях следва да разгледа и реши едно наказателно дело, съобразно което тълкуване, ако възникнат съмнения дали този принцип е нарушен при едно вече разпределено от административния ръководител дело, то тези съмнения се решават по следния начин:

1) това е съдебен въпрос и се решава от съда, разглеждащ делото, включително и след изслушване на страните и при инстанционно обжалване

или

2) това е административен въпрос и единствено административният ръководител има правомощието да извърши тази преценка,

а също така тълкуване, съобразно което, ако съдията, на когото делото е било разпределено, приеме, че съобразно този принцип друг съдия следва да разгледа делото и му го изпрати, а вторият съдия, получил това дело, реши първо да изслуша страните в състезателно производство и след това да вземе самостоятелно решение по въпроса за собствената си компетентност, то тези двама съдии извършват дисциплинарно нарушение, доколкото със своите действия уронват престижа на съдебната власт и не изпълняват служебните си задължения.

Развитие на делото

6. На 30.10.2014 г Специализираната прокуратура внася в Специализирания наказателен съд обвинителен акт против четири лица за участие в организирана престъпна група, поставила си за престъпна цел осъществяване на данъчни престъпления – неплащане на дължим ДДС; а също така и за неплащане на ДДС в размер на 6 364 428 лв (или 3 254 080 евро). Това са престъпления по чл. 321 и чл. 255 вр чл. 26 НК. Срокът на твърдяната престъпна дейност е януари 2008 – 27.03.2012 г.

7. На 06.10.2014 г, чрез компютърен механизъм на случаен подбор между всички съдии, административният ръководител на съда е разпределил делото на съдия Иво Хинов.

8. Последният, заедно с двама съдебни заседатели, е разглеждал делото в следващите седем години. Проведени са 39 съдебни заседания, в които са разпитани почти всички свидетели и вещи лица. Основна причина да не се постанови акт по същество в този продължителен период са заболяванията на различни подсъдими, поради които делото е било трикратно официално спирано, докато състоянието им се подобри; а също така фактическото спиране на делото при Ковид епидемията.

9. Есента на 2021 г, малко преди приключване на делото, един от съдебните заседатели почива от Ковид. Предвид принципа за неизменност на съдебния състав, на 19.10.2021 г съдията Иво Хинов разпорежда започване на съдебното заседание отначало.

10. След нови 6 съдебни заседания е проведено разпоредително съдебно заседание. Съдът е приел, че в досъдебната фаза не са допуснати съществени процесуални нарушения и постановява разглеждане делото по същество. На 21.07.2022 г въззивният съд отменя това решение поради допуснатото процесуално нарушение; връща делото на същия съдебен състав за провеждане на ново разпоредително съдебно заседание.

11. На 27.07.2022 г Специализираният наказателен съд е закрит. Един ден преди това, това с Разпореждане от 26.07.2022 г, съдията Иво Хинов прекратява съдебното производство по делото и го изпраща по компетентност на Софийски градски съд.

12. На 28.07.2022 г съдията Иво Хинов е възстановен на длъжност „съдия“ в Софийски градски съд – а именно юрисдикцията, която е компетентна да разгледа делото. Той изпълнява тази длъжност и понастоящем.

13. На 04.08.2022 г административният ръководител на Софийски градски съд, Наказателно отделение, извършва разпределение чрез прилагане на принципа на случайния подбор – а именно между всички съдии в съда (т.42 по-долу). Делото е разпределено на съдия Христинка Колева.

14. Последната, заедно с двама съдебни заседатели, провежда няколко съдебни

заседания, отложени поради заболявания на страните. Не са обсъждани никакви правни въпроси.

15. На 27.09.2023 г съдия Христинка Колева, в открито съдебно заседание, но без да изслуша явилите се страни, приема, че в действителност съдията Иво Хинов е компетентен да разгледа по същество делото. Тя достига до този извод като извършва преглед на множеството съдопроизводствени действия, извършени от съдията Иво Хинов в периода 2014 – 2021 г, а също така като се позовава на решение на Върховния касационен съд. Поради което изпраща делото за разглеждане на 16 състав (т.е. на съдията Иво Хинов, който заседава под този състав).

16. На 28.09.2023 г съдията Иво Хинов получава делото. На 03.10.2023 г той постановява съдебен акт, в който посочва, че следва да се проведе открито съдебно заседание за изслушване на страните, в което ще бъде обсъден – освен други въпроси – също така и въпросът дали е спазен принципът за случайно разпределение.

17. След няколко отлагания на 23.11.2023 г това заседание е проведено, като страните (обвинението и защитата) са изслушани относно спазване на принципа на случайно разпределение. Те заявяват становище, че съдията Христинка Колева е допуснала грешка при прилагане на закона, доколкото един съдия не може да изпраща делото на друг съдия за разглеждане; считат, че делото следва да се изпрати на административния ръководител на съда, който да извърши нов случаен подбор за разпределението му.

18. Запитващата юрисдикция с Определение от 23.11.2023 г приема, че посоченото от съдия Колева решение на Върховния касационен съд е неотнормено; при все това възприема останалата част от доводите □, съобразно които, след като съдия Хинов осем години е разглеждал делото, то съобразно принципа за случайния подбор именно той следва да продължи да го разгледа. Също така обсъжда и кой е компетентен да прецени дали е спазен принципът за случайния подбор – административният ръководител или съдията, който разглежда делото. Стъпвайки на положението, че случайният подбор е издигнат от законодателя като принцип за организиране на правосъдието, както и на положението, че всеки съд има правомощието сам да провери собствената си компетентност, приема, че този въпрос е съдебен (т.е. следва да се реши от съда, вкл. и след инстанционно обжалване), а не е административен (т.е. не следва да се реши от административния ръководител).

Становището на апелативния съд

19. Два акта на запитващия съдия, постановени в хода на разглежданото от него дело, са били обжалвани от страните, вкл. и с доводи, че са били постановени от съд, който не е бил определен при спазване на принципа за случаен подбор. По този начин апелативният съд, действащ като втора инстанция, има възможност да вземе становище по този въпрос

20. Така с определение от 06.11.2023 г апелативният съд приема, че единствено административният ръководител има правомощието да извършва преценка дали при първоначалното разпределение на делото е бил спазен принципът за случайния подбор:

„...е неясно по какъв начин делото е разпределено повторно, без административна санкция на председателя или заместник председателя на съда и без да е налице отвод на определения по реда на случайното разпределение съдия-докладчик. По този начин се получава като краен резултат възможност на всеки един съдия да откаже разглеждане на възложено му по предвидения в закона ред дело и да го възложи на друг съдия, което се явява процесуално недопустимо“.

21. От друга страна с определение от 18.12.2023 г апелативният съд (други съдии) отказва да се занимава с този въпрос:

„САС провери единствено оплакванията „по същество“ срещу наложената на

частния жалбоподател глоба, защото произнасянето по другата част от доводите му (за незаконност на съдебния състав) на този етап, преди да е започнало същинското разглеждане на „наказателното обвинение“, би било преждевременно“.

-

Дисциплинарното производство

22. Със Заповед от 22.12.2023 г Административният ръководител на Софийски градски съд започва дисциплинарно производство против съдията Христинка Колева и съдията Иво Хинов.

От фактическа страна първата е обвинена за това, че не е изпратила делото за преразпределение от административният ръководител (а също така не е прекратила производството и не се е отвела), а вторият е обвинен за това, че е приел да разгледа делото, което не му е било разпределено по надлежния ред, съобразно изискванията на чл.9 ал.1 от Закона за съдебната власт.

От правна страна и за двамата съдии това е определено като „действие, което накърнява престижа на съдебната власт и представлява неизпълнение на служебно задължение“.

Последващо развитие

23. След отправяне на настоящето преюдициално запитване главното делото е спряно.

Други обстоятелства, свързани с практическото прилагане на принципа за случайния подбор - 1

24. След закриването на Специализирания наказателен съд почти всички дела, разглеждани от съдия Иво Хинов, са прехвърлени по компетентност на Софийски градски съд. Административният ръководител на съда, при разпределянето на две от тези дела (делата по н.о.х.д. № 3034/22 и по н.о.х.д. № 3036/22), е използвал опцията за автоматично разпределение (т.42 по-долу) и така са били разпределени на други съдии.

25. По тези две дела новоопределените съдии са приели, че в действителност, съобразно принципа за случаен подбор, делата следва да се разгледат от съдията Иво Хинов. Поради това са изпратили делата на административния ръководител на съда за преразпределение, заедно със своето становище.

26. Респективно административният ръководител, след като е бил уведомен от тези съдии, е възприел доводите им и е преразпределил делата, като с използването на опцията „ръчно разпределение“ (т.43 по-долу) ги е разпределил конкретно на съдия Иво Хинов. Тези дела са получени от съдията Хинов, като вече е постановен краен акт по тях.

27. В действителност главното дело (по н.о.х.д. – 3038/22) се различава от предходните две (по н.о.х.д. № 3034/22 и по н.о.х.д. № 3036/22) само по това, че съдия Колева е изпратила делото директно на съдия Иво Хинов – и не и изпратила делото на административния ръководител, който да извърши преразпределение. А също така съдията Хинов е взел решение сам да прецени дали има правомощие, от гледна точка на принципа за случаен подбор, да разгледа делото – а не е изпратил делото на административния ръководител, който да извърши тази преценка.

Други обстоятелства, свързани с практическото прилагане на принципа за случайния подбор - 2

28. На 20.09.2023 г е образувано н.о.х.д. № 5271/23. Административният

ръководител е определил, използвайки опцията за автоматично разпределение (т.42 по-долу) съдията ХХХ като съдия, която следва да разгледа делото. Последната е насрочила съдебно заседание на 03.10.2023 г. То, обаче, не е проведено, като делото е върнато на прокурора, поради процесуален порок.

29. На 05.12.2023 г същото дело отново е внесено в съда; образувано е н.о.х.д. № 6982/23. Административният ръководител е използвал опцията за автоматично разпределение (т.42 по-долу), като е определил съдията Иво Хинов като съдия, който следва да разгледа делото.

30. Последният на 06.12.2023 г е приел, че съобразно правилата за случаен подбор, в действителност съдията ХХХ, която вече е администрирала същото дело, следва да разгледа делото. Поради което – спазвайки в този случай установената традиция – е изпратил делото на административния ръководител за преразпределение.

31. Административният ръководител на 12.12.2023 г приема, че съдията Иво Хинов греши, доколкото той на 05.12.2023 г. правилно е бил приложил принципа за случайно разпределение. Поради което връща делото на съдията Иво Хинов да го гледа по същество.

32. Съдията Хинов се е подчинил на това становище на административния ръководител, като понастоящем разглежда по същество това дело. Въпросът дали е спазен принципът за случаен подбор повече не се поставя – защото той е бил разрешен по окончателен начин от административния ръководител.

33. В действителност това дело се различава от главното дело (по н.о.х.д. – 3038/22) само по това, че съдията Иво Хинов е предал в ръцете на административния ръководител преценката дали е спазен принципът за случаен подбор на делата. И този въпрос е решен еднолично от административния ръководител – без значение какво е становището на съдията, който разглежда делото и на страните (последните не са питани и не са изразявали становище).

34. По това дело – по н.о.х.д. № 6982/23 – никой не счита, че съдията Иво Хинов е нарушил престижа на съдебната власт, като е предоставил на административния ръководител да вземе решението кой съдия е компетентен да разгледа делото и също така като се е подчинил на становището на административния ръководител относно приложението на съдебен принцип по разглеждано от него самия дело, въпреки че счита обратното.

ПРИЛОЖИМО НАЦИОНАЛНО ПРАВО

Относно случайния подбор

35. След обществени скандали, свързани с разпределението на делата от страна на Председателя на Софийски градски съд, което тя упражнявала по своя преценка (а именно са налице подозрения, че определени дела са разпределяни на конкретни съдии, с цел да напишат решения в полза на една от страните), през 2006 г е въведен принципът на случайния подбор.

Неговото естество е едно дело да бъде разпределено по случаен признак на определен съдия, който да го разгледа и реши, без административният ръководител да може да окаже влияние на това разпределение.

През 2007 г е уточнено, че случайният подбор се осъществява чрез електронно разпределение.

36. Към момента на разглеждане на главното дело разпределението на делата се регулира от нормата на чл. 9 от Закона за съдебната власт, която гласи:

„Чл. 9. (1) Разпределението на делата и преписките в органите на съдебната власт се

извършва на принципа на случайния подбор чрез равномерно електронно разпределение съобразно поредността на постъпването им при спазване изискванията на чл. 360б.

(2) Принципът на случайния подбор при разпределението на делата в съдилищата се прилага в рамките на колегиите или отделенията, а в прокуратурата и Националната следствена служба - в рамките на отделите.“

Нормата на чл. 360б ал.1 и ал. 6 от Закона за съдебната власт уточняват техническите изисквания на информационната система, чрез която по електронен начин се извършва разпределението.

37. Конкретни правила за прилагане на принципа за случайния подбор са приети от Висшия съдебен съвет, който е орган по управление на съдебната власт – Единна методика[1], както и от административния ръководител на Софийски градски съд – Вътрешни правила[2].

Текстовете от тези актове ще бъдат коментирани по-долу.

Относно лицето, което упражнява случайния подбор

38. В Закона за съдебната власт този въпрос пряко не се регулира. При все това чл. 86 т. 2 посочва, че административният ръководител организира работата на съдиите (т.53 по-долу). Тази норма се тълкува като оправомощаваща административния ръководител да осъществява първоначалното разпределение на делата, постъпващи в съда, между съдиите в този съд, за да бъде определен – при спазване на принципа на случайния подбор – онзи съдия, който следва да разгледа и реши делото.

39. Съобразно т.3 от Единната методика разпределението се извършва от административния ръководител (а това е административният ръководител на съда или административният ръководител на отделението в този съд – например само Наказателно отделение при Софийски градски съд).

40. Съобразно т.1.1 от Вътрешните правила, разпределението се извършва от административния ръководител (това е Заместник председателя Софийски градски съд, ръководител на Наказателно отделение или съдия, определен от Председателя на Софийски градски съд).

Относно съдържанието на случайния подбор

41. Случайният подбор се извършва при постъпване на едно дело в съда. Той има две проявни форми – случайно разпределение и избор на определен съдия. Целта е да се определи кой съдия следва да разгледа и реши делото.

42. Съобразно т.1 б.“б“ от Единната методика се използва случайното разпределение и съобразно т.11.1 от Вътрешните правила разпределението е с опция „автоматично“. В този случай делото се разпределя между всички съдии в Наказателно отделение на Софийски градски съд, като може да се падне на всеки един от тях. Този подход се използва при първоначалното постъпване на едно дело в съда.

43. Съобразно т.4.1. от Единната методика се използва „избор на определен съдия“, а съобразно т.11.2 от Вътрешните правила разпределението е с опция „ръчно разпределение“. В този случай делото пряко се възлага на конкретен съдия.

В т.4.1.1. б.“а“ – „в“ от Единната методика и в т. 11.2 от Вътрешните правила са предвидени определени хипотези, при които се използва втория подход. Те визират основно случаи, при които първо делото е било разпределено на даден съдия, той го е изпратил на друг орган (например на прокурора, за да отстрани процесуални нарушения или на друг съд,

когото счита за компетентен) и след това същото дело постъпва отново в съда. В този случай то се разпределя пряко на същия този съдия.

44. Макар и никоя от тези хипотези да не регулира пряко случая по главното дело (осем години един съдия разглежда делото и след това, поради закриването на съда, то отново се преразпределя в друг съд, в който същият съдия е възстановен на работа), все пак регулира други хипотези, които – според запитващата юрисдикция – отговарят на фактическите обстоятелства по главното дело (например обстоятелствата, посочени в т.10 по-горе, свързани с изпращане на делото на по-горна инстанция и връщането с указания да се продължи разглеждането му).

Относно контрола върху законосъобразността на упражненото правомощие по спазване на принципа за случайния подбор

45. В нито един от посочените актове не се коментира въпросът кое лице е компетентно да прецени дали правилно административният ръководител е упражнил правомощието си по спазване на принципа на случайния подбор. И по-конкретно дали правилно е разпределил делото с първата опция, между всички съдии, или е следвало да го разпредели с втората опция, на точно определен съдия.

Възможни са две становища.

46. Първото становище е, че след като националният законодател е определил случайния подбор като принцип на организиране на правораздаването (т.36 по-горе), това означава, че се касае за съществен елемент от законосъобразността на съдебния процес. Поради което се прилага общият принцип, че съдията, на когото е разпределено делото, има правомощието да прецени своята собствена компетентност (т.50-51 по-долу), включително и дали е бил спазен принципът за случайния подбор при възлагането на това дело.

47. Съобразно това становище, принципът на случайно разпределение се осъществява на два етапа. При първия етап той се осъществява от административния ръководител, който разпределя делото на даден съдия, използвайки една от двете опции (т.42-43) по своя преценка. Това става в рамките на административна процедура, без участието на страните.

При втория етап съдията, на когото е разпределено дело, извършва самостоятелна преценка, която става в рамките на съдебното производство с всички гаранции, присъщи за него – а именно изслушване на страните и контрол от по-горните инстанции.

48. Второто становище е, че контролът върху спазването на този принцип принадлежи само на административния ръководител. Ако съдията, на когото е разпределено делото, счита, че неправилно му е било разпределено, то следва да уведоми за това административния ръководител, който да прецени дали следва да извърши ново разпределение, на конкретен съдия. Така се случи по други дела (т.24-34 по-горе); това становище възприема Апелативният съд (т.20 по-горе); а също така и административният ръководител на Софийски градски съд, започнал дисциплинарното производство против запитващия съдия (т.22 по-горе).

Относно правомощието на националния съд да прецени своята собствена компетентност

49. Осъществяване на правораздаването от съда и независимостта на съда са въздигнати като правни принципи:

„Чл. 6. (1) Правораздаването по наказателни дела се осъществява само от съдилищата, установени с Конституцията на Република България“

„Чл. 10. При осъществяване на своите функции съдиите, съдебните заседатели,

прокурорите и разследващите органи са независими и се подчиняват само на закона“

50. Стъпвайки на тези принципи, българският съдебен наказателен процес така е организиран, че един съдия може самостоятелно да прецени своята собствена компетентност. Този въпрос се приема за част от съдебното производство и поради това се решава от съда в рамките на това производство – без да се търси съдействие, одобрение, съгласие или друг вид намеса от други органи, включително и от административния ръководител на съда.

51. Така, ако един съдия счита, че делото следва да се разгледа от друг съд (друг местно компетентен съд или друг родово компетентен съд), то направо изпраща делото на този друг съд. Административният ръководител на този друг съд, след като получи делото, не може да извърши контрол дали правилно е било изпратено. Той може единствено да го разпредели, чрез случайния подбор, на друг съдия. Този друг съдия, вече, има правомощието да направи такава преценка. Ако счита, че неправилно му е било изпратено, повдига спор за подсъдност. Този спор се решава от Върховния касационен съд.

Нормите на закона:

Чл. 42 ал. 2 НПК: „Когато съдът намери, че делото е подсъдно на друг, равен по степен съд, прекратява съдебното производство и изпраща делото на този съд....“

Чл. 44 ал. 1 НПК: „Споровете за подсъдност между съдилищата се решават от Върховния касационен съд“.

52. Това е така, обаче, само ако делото се изпраща от един съд на друг съд, с оглед прилагане на правилата за местната или родовата подсъдност. Няма конкретни правила относно изпращане на делото от един съдия на друг съдия в рамките на един и същи съд, с оглед прилагане на принципа за случайния подбор.

Относно правомощията на административния ръководител на съда

53. Административният ръководител на съда създава необходимите предпоставки за осъществяване на правораздавателната дейност от съдиите в този съд; неговите указания в тази насока са задължителни.

Нормата на чл. 86 т. 2 от Закона за съдебната власт:

„Председателят на окръжния съд осъществява общо организационно и административно ръководство на окръжния съд, като....организира работата на съдиите....“

Нормата на чл. 86 ал. 2 от Закона за съдебната власт:

„Разпорежданията на председателя и утвърдените от него правила за организацията на работата на съда са задължителни за всички съдии и служители в него“.

54. При все това административният ръководител няма никакви правомощия относно решенията, които взема един съд при разглеждането и решаването на съдебно дело. Всички тези въпроси се решават суверенно от съда, на когото делото е било разпределено (т.49 по-горе). Това се отнася и до преценката за собствената компетентност (т.50-51).

55. При все това не е ясно дали административният ръководител има ръководни правомощия спрямо съдията при преценка на компетентността на съдията да разгледа и реши делото в точно определен аспект – спазване на принципа за случайния подбор (т.35 по-горе).

Относно дисциплинарното нарушение

56. Съобразно чл. 307 ал. 2 от Закона за съдебната власт:

„Дисциплинарното нарушение е виновно неизпълнение на служебните задължения, както и накръняване на престижа на съдебната власт.“

Съобразно чл. 307 ал. 3 т. 4 от Закона за съдебната власт:

„Дисциплинарните нарушения са ... неизпълнение на други служебни задължения“.

57. В чл. 308 от Закона за съдебната власт са предвидени различни дисциплинарни наказания. Най-лекото възможно дисциплинарно наказание е „забележка“.

58. Също така, при извършено дисциплинарно нарушение е възможно да се наложи мярката „обръщане на внимание“ по чл. 327 ал.1 Закона за съдебната власт:

„Административният ръководител може да обръща внимание на съдиите, прокурорите и следователите за допуснатите от тях нарушения по образуването и движението на делата или по организацията на работата им“.

59. Съобразно практиката на Върховния административен съд, тази мярка се прилага при по-леки дисциплинарни нарушения, изразени във „виновно неизпълнение на задълженията на един магистрат“ (Решение 1299/07.02.2023 г), довели до „съществени пропуски и недостатъци ... които е необходимо да бъдат отстранени и поправени по реда на чл. 327 от ЗСВ“ (Решение 7354/21.07.2022 г), а също така и „отклонение на магистрата от възприетите стандарти за изпълнение на професионалните му функции“ (Решение 9382/09.10.2023 г и Решение 1299/07.02.2023 г).

60. Последици от мярката „обръщане на внимание“. Влязлата в сила Заповед за обръщане на внимание се прилага към кадровото досие на съдията, като има негативно въздействие при периодичната атестация на магистрата, представляваща оценка на неговата професионална компетентност, включително и при преценката дали да бъде повишен, командирован в по-горна инстанция, да заеме отговорен пост в рамките на същата юрисдикция или да получи допълнително парично плащане (извън редовната заплата).

61. Относно това дали мярката „обръщане на внимание“ по чл. 327 ал.1 от Закона за съдебната власт е дисциплинарно наказание.

Макар да се приема за безспорно, че тя се налага за извършено дисциплинарно нарушение, все пак е налице колебание дали тя е наказание. Това колебание се дължи на обстоятелството, че тази мярка не е посочена в чл. 308 от Закона за съдебната власт, където са посочени дисциплинарните наказания; вместо това тя е посочена в края на раздела, в чл. 327 от Закона за съдебната власт.

62. Съобразно практиката на Върховния административен съд тази мярка представлява „вътрешноорганизационна мярка, прилагана от административния ръководител при упражняване на ръководните му функции, която има дисциплиниращ и превантивен ефект.... особена административно дисциплинарна мярка с неблагоприятни правни последици за кариерното развитие на магистрата.“ (Решение 7354/21.07.2022 г, Решение 1299/07.02.2023 г и Решение 9382/09.10.2023 г).

63. Запитващата юрисдикция посочва, че тази мярка в действителност е дисциплинарно наказание, предвид предпоставките за налагането (а именно виновно извършено дисциплинарно нарушение) и предвид преследваната цел (неблагоприятни последици от професионално естество, наложени с цел поправянето и превъзпитанието на провинилия се съдия).

На практика мярката по чл. 327 НПК се прилага в онези случаи, при които и най-лекото дисциплинарно наказание „забележка“ би се оказала твърде тежко; обичайното приложение е когато магистратът забави написването на решенията по делата си, но това забавяне не е много съществено.

Практика на Съда

64. Съдът на ЕС се е произнасял по сходни въпроси

Решение от 15.07.2021 г. по C-791/19 ECLI:EU:C:2021:596 – наричано „C-791/19“;

Решение от 20.04.2021 г. по C-896/19, ECLI:EU:C:2021:311 – наричано „C-896/19“.

Решение от 19.11.2019 г. по C-585/18, C-624/18 и C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982 – наричано „C-585/18“.

Решение от 02.03.2021 г. по C-824/18, ECLI:EU:C:2021:153 – наричано „C-824/19“.

Решение от 05.11.2019 г. по C-192/18, ECLI:EU:C:2019:924 – наричано „C-192/18“.

Решение от 24.06.2019 г. по C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531 – наричано „C-619/18“.

Мотиви към преюдициалния въпрос

65. Този въпрос може да се раздели на две части.

Първата е относно това кой може да прецени дали вече осъщественото случайно разпределение от административния ръководител е било извършено при спазване или при нарушение на принципа за случайния подбор – дали този въпрос следва да се реши от съда, в съдебно производство, с всички гаранции, които са му присъщи (изслушване на страните и контрол от по-горните инстанции) или пък този въпрос се решава само от административния ръководител, еднолично и окончателно.

Втората е дали правото на ЕС допуска да бъде определено като дисциплинарно нарушение извършването на такава преценка от съдията Христинка Колева и съдията Иво Хинов.

66. Втората част на въпроса буди съмнения относно допустимостта си, конкретно относно съдията Христинка Колева. При все това запитващата юрисдикция посочва, че въпросът е относим – ако се окаже, че изпращането на делото от съдията Колева на съдията Иво Хинов може да бъде определено като нейно дисциплинарно нарушение, вкл. и съобразно правото на Съюза, то това ще доведе до автоматичен извод, че като е приел изпратеното от съдията Колева дело, съдията Иво Хинов сам е извършил дисциплинарно нарушение, в каквато насока са твърденията на административния ръководител в дисциплинарното производство.

Относно приложението на чл. 19 ал. 2 ДЕС и чл. 47 от Хартата

67. Най-напред следва да се посочи, че главното дело касае решаването на въпроси за виновността или невинността на лица, обвинение в участие в организирана престъпна група и укриване на ДДС. При достигане на извод за тяхна виновност, то определянето на наказанието им следва да се подчинява на Рамково решение 2008/841/ПВР на Съвета от 24 октомври 2008 година относно борбата с организираната престъпност, О В L 300/42 от 11.11.2008 г и Рамково решение 2004/757/ПВР на Съвета от 25 октомври 2004 година за установяване на минималните разпоредби относно съставните елементи на наказуемите деяния и прилаганите наказания в областта на трафика на наркотици, О В L 335/8 от 11.11.2004. След като по главното дело намира приложение вторичното право, то се прилагат и чл. 19 ал. 2 ДЕС, който гарантира ефективна правна защита при прилагането му, включително под формата на независим съд и чл. 47 от Хартата, който отново поставя изискването за независим съд – т.84 от C-585/18.

68. Следователно главното дело трябва да бъде разгледано от съд, който е независим, по смисъла на правото на Съюза.

69. В действителност поставеният въпрос визира именно независимостта на съда. Най-напред независимост под формата на правото на преценка на съдията за собствената си компетентност да разгледа едно дело (компетентност от гледна точка на прилагане на

принципа на случайния подбор). Респективно дали тази независимост е накърнена, ако тази преценка може да се осъществи само от административния ръководител. А относно втората част на въпроса, дали тази независимост е накърнена, ако становището на съда, че има такава компетентност, представлява дисциплинарно нарушение.

70. Съдът на ЕС вече се е произнесъл, че макар организацията на правосъдието да е национален правен проблем, все пак тази организация следва да бъде такава, че да осигури независимост на съдиите, за да се гарантира защитата на правовата държава като ценност – т. 51 и т.56 от С-791/19, т. 48-51 от С-896/19, т.75 и т. 120 от С-585/18, като тази независимост е определена от Съда като ценност от първостепенно значение – т.57 от С-791/19, т.116 от С-824/18, т.105 от С-192/18. Това се отнася и до организиране на правилата за провеждане на дисциплинарни производства против съдиите – т.136 от С-791/19. Съдът е признавал и допустимостта на преюдициален въпрос, насочен да установи компетентността на запитващата юрисдикция да разгледа спора по главното дело – т.99-100 от С-585/18.

71. Поради което моля да приемете, че чл.19 ал.2 ДЕС и чл.47 от Хартата намират приложение по главното дело и поради това тълкуването им от Съда в светлината на особеностите по главното дело ще бъде относимо.

Относно взаимоотношенията между съдията и административния ръководител

72. Съдът е посочил, че независимостта на съдията е такава спрямо законодателната и изпълнителната власт – т.96 и т.112 от С-791/19, т.54 от С-896/19, т.124 от С-585/18. А в случая въпросът за независимостта на съдията е поставен в светлината на отношенията му с административния ръководител – и то само в един аспект – преценка на правилното прилагане на принципа за случайния подбор, вече осъществен от административния ръководител.

73. При все това следва да се посочи, че функциите на административния ръководител са да създава необходимите предпоставки за осъществяване на правосъдието (т.53-54 по-горе) – но той сам не правораздава[3]. Поради което, в рамките на съдебната система, административният ръководител на един съд има единствено изпълнителни правомощия, но не и правосъдни.

74. Поради което, в светлината на разделението на правомощията, ясно са разграничени правосъдните правомощия на съдията (спрямо делото, което разглежда) и изпълнителните правомощия на административния ръководител (спрямо съда, който ръководи).

Относно независимостта на съда и външния натиск

75. Съобразно практиката на Съда елемент от независимостта на съда е неподатливостта му от влияние на външни фактори – т.59 от С-791/19, т. 53 от С-896/19, т.117 от С-824/18. Този въпрос се поставя по главното дело, доколкото външен фактор – административният ръководител – настоява, че единствен той може да прецени кой съдия следва да разгледа делото, съобразно прилагането на принципа за случаен подбор.

76. Според Съда съдиите следва да са защитени от външна намеса или натиск, които може да застрашат тяхната независимост, вкл. и пряко влияние под формата на инструкции при упражняване на функциите си – т.60 и т.97 от С-791/19, т.119 от С-824/18. Съдът е посочил, че изискването за независимост предполага възможността съдията да упражнява функциите си напълно самостоятелно, без да е подчинен на когото и да е и без да получава нареждания или инструкции от какъвто и да е било вид, като по този начин е защитен от външна намеса или натиск, които могат да накърнят независимостта на преценката на членовете му и да повлияят на техните решения - т. 121 от С-585/18, т. 72 и т.75 от С-619/18.

77. По главното дело административният ръководител отрича възможността един съдия да извърши преценка за собствената си компетентност, съобразно прилагане на принципа за случайния подбор, като счита, че той има монопол върху този въпрос и неговото решение е задължително за съдията. Според запитващата юрисдикция това е форма на външен натиск, доколкото се касае за проблем, свързан с прилагане на принцип на правораздаването (т.36), като административният ръководител сам не осъществява правораздаване (т.53-54) – т.е. той е външен субект спрямо това правораздаване.

Относно независимостта на съда – след като едно дело вече му е разпределено от административния ръководител

78. Съдът е посочил, че за запазването на независимостта на съдиите са необходими правила за назначаване и за основанията за отвод – т.123 от С-585/18, т. 117 от С-824/18. И по-конкретно посочва в т.121 от С-824/18, че „изискваните от правото на Съюза гаранции за независимост и безпристрастност налагат по-специално наличието на правила, уреждащи назначаването на съдии“.

Това изискване би следвало, *mutatis mutandis*, да се прилага и в случая по главното дело. Тук не се касае за назначаване на един юрист да изпълнява функцията на съдия, а се касае за нещо сходно – определянето на това кой от съдиите в един съд следва да разгледа делото, съобразно принципа на случайния подбор.

79. В т.122 от С-824/18 се посочва, че независимостта на съдиите е осигурена, ако „от момента на назначаването им нататък те не са изложени на натиск и не получават инструкции при упражняването на функциите си“. Така и в т. 56 от С-896/19, т.133 от С-585/18.

Mutatis mutandis следва да се приеме, че „от момента на назначаването им нататък“ следва да се разбира „от момента на първоначалното разпределение на делото, извършено от административния ръководител, нататък“.

80. Следователно, при съответно тълкуване на практиката на Съда, следва изводът, че изискването за независимост на съда, което правото на Съюза поставя, конкретно относно преценката за прилагане на принципа за случайно разпределение, се прилага от момента, в който определен съдия е бил определен да разгледа и реши едно дело. От този момент неговата независимост става ценност; от този момент той не може да бъде подлаган на натиск относно решенията, които взима в процеса на разглеждане и решаване на това дело. Това се отнася и до решенията, свързани с неговата собствена компетентност.

81. По главното дело съдия Христинка Колева е била надлежно определена от административния ръководител да разгледа главното дело (т.13 по-горе). Поради което не би следвало да бъде прието, че тя продължава да бъде под негов контрол, като не може сама да реши въпроса за компетентността си да разгледа и реши делото, съобразно принципа за случайно разпределение, вместо което следва да поиска от него преразпределение на делото – което ще зависи от неговото решение.

82. Също така – според запитващата юрисдикция – ако се признае правото на съдия Христинка Колева самостоятелно да прецени своята собствена компетентност да разгледа делото, това означава да □ се признае правото самостоятелно да изпрати делото на съдията Иво Хинов, доколкото счита, че именно той, съобразно принципа за случайния подбор – следва да разгледа делото (т.15 по-горе). А това означава и да се признае правото на съдията Иво Хинов, след като е получил това дело, сам да прецени дали е компетентен да го разгледа, съобразно принципа за случайния подбор, вкл. и правото да реши да изслуша страните преди да достигне до извод за това (т.16 по-горе) – без да предава това решение на административния ръководител.

83. Обратното, ако се възприеме становището на административния ръководител, то

ще се достигне до положение, че съдията, който следва да разгледа и реши определено дело, ще е напълно зависим от волята на административния ръководител относно определен аспект на собствената си компетентност да го разгледа и реши, като сам не може да извърши такава преценка.

Това, според запитващата юрисдикция, води до извод за съд, който – точно в този аспект (преценка на компетентността му да разгледа и реши делото в светлината на принципа за случайния подбор) – е зависим от административния ръководител.

Относно дисциплинарното производство

84. Съобразно практиката на Съда, едно дисциплинарно производство против съдия поставя под въпрос общественото доверие във функционирането и независимостта на съдебната власт – т.83 от С-791/19.

85. Съобразно Съда, дисциплинарното производство против съдия не следва да бъде средство за упражняване на контрол върху съдържанието на взетото от него съдебно решение, като режимът за носене на дисциплинарна отговорност следва да бъде така организиран, че да се избегне излагането на риск от ангажиране на дисциплинарна отговорност единствено поради факта на неговото решение – т.140 от С-791/19.

86. Тези условия не са изпълнени по главното дело – доколкото дисциплинарното производство против съдията Христинка Колева и съдията Иво Хинов касае съдържанието на взетите от тях съдебни решения, обективирани в писмена форма, като целта е да се отправи упрек към тях, че това съдържание не е такова, каквото би следвало да бъде според административния ръководител.

87. А именно административният ръководител е упрекнал съдията Колева (т.22 по-горе) за съдържанието на взетото от нея решение, обективирано в произнесен съдебен акт в съдебно заседание на 27.09.2023 г (посочено в т.15 по-горе). Също така административният ръководител е упрекнал съдия Иво Хинов, че е приел да разгледа делото, което не му е разпределено по надлежния ред (т.22 по-горе), като има предвид акта от 03.10.2023 г, с който делото е прието за разглеждане и е насрочено съдебно заседание за изслушване на страните по спорния въпрос (т.16 по-горе).

88. Когато се касае за дисциплинарно производство във връзка със съдържанието на съдебно решение, според Съда дисциплинарна отговорност може да се носи само в „изцяло изключителни случаи“ – а това са „сериозни и напълно неизвиними нарушения от страна на съдиите, като например умишлено нарушение поради недобросъвестност или изключително груба небрежност на нормите на националното право или на правото на Съюза, чието спазване следва да осигурят, или своеволни действия или отказ от правосъдие“ – т. 137 от С-791/19. Повтаря, че това ангажирането на дисциплинарната отговорност на съдия поради съдържанието на съдебно решение следва да бъде ограничено до напълно изключителни случаи – т.139 и т.141 от С-791/19.

89. В настоящия случай – според запитващия съдия – решението на двама съдии сами да преценят собствената си компетентност да разгледат едно дело, дори и евентуално неправилно, не би следвало да се приеме за такова изключително тежко нарушение на закона.

90. Съдът на ЕС се е занимал с европейската законосъобразност на налагане на дисциплинарни нарушения, формуирани като „явно и грубо нарушение на правните норми“ или „явно нарушение на правната норма“, като е приел, че така формуирани, те не гарантират подвеждането на съдията под дисциплинарна отговорност за съдържанието на неговото решение само до „напълно изключителни случаи“ – т. 141 и т. 144 от С-791/19.

91. По главното дело дисциплинарното производство е образувано поради съдържанието на два съдебни акта, които са определени като „неизпълнение на служебно

задължение“ и „накърняване на престижа на съдебната власт“. Не е поставено изискването за изключителност.

92. А от това би следвало изводът, че поначало чл. 327 ал. 1 от Закона за съдебната власт не е годно основание да се търси дисциплинарна отговорност на съдиите за съдържанието на техните актове (както е посочено по-горе, т.63, тази норма се използва най-вече при бездействието на съдията, който е забавил постановяването на акта си извън допустимите срокове, без обаче да ги превишава значително).

93. Също така Съдът е приел, че по неправомерен начин се оказва влияние върху съдържанието на съдебен акт, ако съдията е наказан за това, че – извън правомощията си, според наказващия орган – е изискал определени доказателства, във връзка с назначаването на определени съдии, с цел да прецени законосъобразността на тяхното назначаване – т. 149 и т. 151 във вр. с чл. 126-127 от С-791/19.

94. Настоящият казус по главното дело е сходен, доколкото отново касае спорно упражняване на правомощия. А именно двамата съдии – съдия Колева и съдия Хинов – считат, че определено правомощие (преценка на собствената компетентност в аспекта на спазване на принципа за случаен подбор) може да се упражни само от съдията, но не и от административния ръководител, а административният ръководител не само счита, че той единствен има това правомощие, но също така счита, че двамата съдии са извършили дисциплинарно нарушение, защото са оспорили неговото правомощие.

95. Същевременно Съдът е приел, че съдийската независимост се гарантира, като не се допуска дисциплинарното производство да преследва като средство за натиск над съдиите. Такава би била хипотезата, ако дисциплинарното производство е образувано „когато съдебно решение съдържа евентуална грешка при тълкуването или прилагането на нормите на националното право“ – т. 138 от С-791/19.

96. По главното дело двата съдебни акта, въз основа на които е образувано дисциплинарното производство, са мотивирани (т.15 и т.16 по-горе), като този на съдия Христинка Колева е много подробно мотивиран, а този на съдията Иво Хинов по-кратко. При все това административният ръководител не извършва никаква преценка дали не е налице обикновена грешка при прилагането на закона. В действителност той използва дисциплинарното производство като средство за защита на монопола си върху решаването на въпроса за правилното прилагане на принципа за случайно разпределение.

97. Съдът е приел, че дисциплинарният режим не следва да се прилага като „система за политически контрол на съдържанието на съдебните решения“ – т.77 от С-619/18. По главното дело дисциплинарното производство цели да утвърди монопола на административния ръководител върху решението на въпроса за спазването на принципа за случайно разпределение.

98. На последно място следва да се посочи, че изискването за независимост на съдиите не е самоцелно, а обслужва правото на защита на страните – т.57 от С-791/19, т. 52 от С-896/19 проявна форма на която е правото да бъдат изслушани – т.205 от С-791/19. Деянието на съдията Иво Хинов, за което е ангажирана дисциплинарната му отговорност, цели да даде възможност на страните да изразят становище относно това дали е бил спазен принципът за случаен подбор – при първоначалното разпределение от административния ръководител и при изпращането на делото от съдията Христинка Колева на съдията Иво Хинов. Това деяние в действителност осигурява действително ефективна защита на страните конкретно при решаването на този въпрос, доколкото тяхното становище се взема предвид. Обратното, ако този въпрос бъде решен по административен ред от административния ръководител, той ще направи това по своя преценка, без да ги изслуша.

Становище от запитващата юрисдикция

99. На пръв поглед настоящето запитване касае един дребен и банален ведомствен проблем. В основата е национална правна система, съобразно която административният ръководител има монопол върху разпределението на делата. За да се ограничи произвола при това разпределение, е въведен принципът за случайния подбор (т.35 по-горе). След това монопола на административния ръководител върху разпределянето на делата продължава да не бъде поставян под съмнение.

100. Този негов монопол е оспорен, обаче, от двама съдии, които считат, че съдът следва да контролира как административният ръководител е спазил принципа за случайния подбор и съдът следва да поправи допуснатата от него грешка. Оттук административният ръководител, в желанието да запази монопола си, започва дисциплинарно производство срещу тях. Съответно втория от тези съдия, знаещ, че Съдът на ЕС е приятел на съдиите в техните сблъсъци с изпълнителната и законодателната власт, отправя преюдициално запитване.

101. Налице е спор за правомощия – като всяка страна използва наличните оръжия в този спор – дисциплинарно производство и преюдициално запитване.

Това е история незначителна и жалка.

102. При все това, при един по-дълбок поглед, в основата е принципът за независимостта на съда, като проявление на правовата държава. Всички права, които гражданите черпят от правото на Съюза, може да са жизнени само ако са защитени от независим съд. А тази независимост следва да възниква с разпределянето на едно дело. От този момент съдията следва да поеме пълната отговорност за решаването му. Неговите грешки следва да се поправят от страните, чрез обжалване или от по-горните инстанции, служебно.

103. Ако се допусне административният ръководител да упражнява контрол върху едно дело след разпределянето му, пък било и само в един негов аспект – спазване на принципа за случайния подбор – то не може да се приеме, че съдът е напълно независим.

104. Не мисля, че когато чл. 19 ДЕС посочва „правните средства, необходими за осигуряване на ефективна правна защита“ и когато чл. 47 от Хартата посочва „независим ... съд“, то тези норми имат предвид такива отношения между административния ръководител на даден съд и съдия в този съд, съобразно които съдията – относно решението на въпрос, свързан с прилагане на национален принцип в правораздаването – е поставен в зависимост от решението на административния си ръководител и носи дисциплинарна отговорност, ако сам вземе съответното решение.

105. Поради което

[1] Пълно наименование - Единна методика по приложението на принципа за случайно разпределение на делата в районните, окръжните, административните, военните, апелативните и специализираните съдилища

[2] Пълното наименование – Вътрешни правила за случайно разпределение на делата и за заместване на съдии в Наказателно отделение на Софийски градски съд, приети със Заповед № 966/24.03.2016 г. Тези Вътрешни правила са приети от административния ръководител (Председателя на Софийски градски съд), след като направеното от него предложение е било потвърдено от Общото събрание на съдиите в Софийски градски съд.

[3] Само за уточнение - административният ръководител е едновременно с това и съдия; поради това, вече като съдия, той правораздава по делата, които сам е разпределил на себе си, при спазване на принципа за случаен подбор.

ОПРЕДЕЛИ:

ОТПРАВЯ до Съда на ЕС преюдициално запитване със съдържание, посочено в т.5 по-горе.

Определението е окончателно.

Съдия при Софийски градски съд: _____